

Atenció a les necessitats educatives especials dels alumnes amb disminució física, en els instituts d'Ensenyament Secundari de la ciutat de Barcelona

Teresa Calverol Llauredó

Professora d'Educació Física de l'I.E.S. Ausias March de Barcelona

Paraules clau

ensenyament, Secundari, educació física, disminució física, necessitats educatives especials, integració

Abstract

This work presents the results and conclusions of an investigative work carried out from 1998 to 1999. This work was achieved thanks to a study licence provided by the Education Department of the Generalitat of Catalunya (DOGC 2622, 20.04.1998)

The work consists in investigating, in different secondary schools in Barcelona, how the students of ESO with physical and sensory handicaps, were taught, within the field of physical education. We visited different centres where there were handicapped students, interviewing the physical education teachers and the students themselves so that they could give their own opinions about this problem.

Following this, we had a series of conversations with eight specialists in adapted physical activities and integration. Finally, we made a series of proposals to try to solve the problems that exist when a handicapped student joins an ordinary centre and, in particular, within the field of physical education.

Resum

El present article presenta els resultats i les conclusions del treball d'investigació dut a terme durant el curs 98/99. La realització d'aquest treball va ser possible gràcies a una llicència per estudis concedida pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya (DOGC núm.: 2622 de 20.4.1998).

El treball va consistir a investigar, en els diferents I.E.S. de la ciutat de Barcelona, com s'estava atenent als alumnes d'E.S.O., amb disminució física i sensorial, dins l'àrea d'Educació Física.

Es van visitar els diferents centres on hi havia alumnes amb disminució, es van entrevistar els professors d'Educació Física i els alumnes per tal que donessin la seva opinió pel que fa a aquesta problemàtica.

A continuació es van tenir una sèrie de converses amb vuit especialistes en Activitats Físiques Adaptades i en integració.

Finalment, es fan una sèrie de propostes per tal de solucionar els problemes que hi ha quan s'integra un alumne amb disminució física i/o sensorial a un centre ordinari i, en particular, dins l'àrea d'Educació Física.

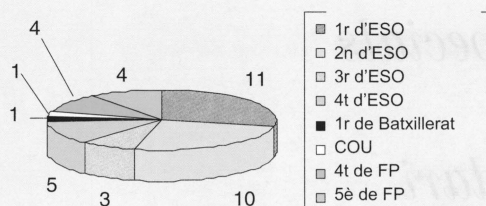
Introducció

A començament del curs 96/97 el Departament d'Educació Física de l'Institut Ausias March es va trobar amb una situació desconeguda fins aquell moment: es va matricular, a primer d'ESO, un alumne amb disminució física.

Tot i que, ara fa uns deu anys, ja vàrem tenir alguns alumnes cecs o deficients visuals, mai no ens havíem trobat amb un alumne tan afectat físicament. Aquest alumne era paralític cerebral i estava afectat, en un 80%, per una tetraplegia espàstica.

Actualment, amb la implantació de l'Educació Secundària Obligatoria, la possibilitat d'una exempció ja no existeix; tot el contrari, s'han d'atendre les necessitats educatives especials (n.e.e.) dels alumnes amb alguna dificultat, com és el cas dels alumnes amb discapacitat física o sensorial.

Repartiment per cursos dels 39 alumnes
en els 22 centres visitats

Quadre 1. Nombre d'alumnes d'Educació Secundària Obligatoria, amb discapacitat física, matriculats als I.E.S. de la ciutat de Barcelona durant el curs 98/99 i relació amb la matriculació global.

En el cas d'un alumne amb disminució física la informació li arriba correctament en la majoria dels casos però a causa de la seva disminució i depenent del seu grau d'afectació, moltes de les activitats no les pot fer. Algunes les hi pots adaptar però, si l'afectació és severa, l'única alternativa és fer-li fer activitats totalment diferents a les dels seus companys, tot i que de vegades, aquestes activitats alternatives no les pot fer tot sol sinó que necessita l'ajut d'una altra persona. Aquest va ser el nostre cas. La solució que vàrem trobar va ser donar-li una atenció individualitzada, ja que, afortunadament, el departament disposava d'hores.

Però al mateix temps que aconseguíem atendre les seves n.e.e. ens plantejàvem una sèrie de preguntes. ¿Com ho solucionen en els altres instituts? ¿Podem demanar ajuda a algú? I si és així, ¿a qui ens hem de dirigir per demanar-la?

Per tal d'obtenir tota aquesta informació i intentar buscar possibles solucions vam decidir presentar el projecte al Departament d'Ensenyament, perquè creiem que un alumne no està plenament integrat a l'institut si no pot realitzar, total o almenys parcialment, cadascuna de les matèries que duen a terme els seus companys.

Per aconseguir la integració s'ha de preveure que les condicions de l'Institut, l'especialització del professorat, les activitats, etc. siguin les idònies.

En els últims anys s'ha avançat en aquests temes, s'han adaptat moltes instal·lacions, es fan cursos de postgrau i màsters en activitats físiques adaptades per als professors i hi ha interès per part de l'administració en integrar aquests alumnes a les escoles i instituts. Però crec que encara queda molt per fer.

Perquè cada disminució física és diferent i dins d'una mateixa disminució cada persona és un món. Això fa que sigui difícil programar activitats físiques estandarditzades tal com es fa per als alumnes sense discapacitat.

Però si tenim en compte que fa deu anys aquests alumnes estaven exempts d'Educació Física i actualment ja es porten a terme diverses experiències en alguns centres educatius no especialitzats, crec que hem de ser optimistes cara al futur. L'objectiu de tots és que aquesta atenció a les necessitats educatives especials dels alumnes amb disminució física es faci correctament, ja que s'ho mereixen.

Resultats del treball

Estudi de la mostra.

Alumnes amb disminució física

Un cop informada, per part de la inspecció, de la base de dades de que disposa el Departament d'Ensenyament, em vaig dirigir a tots els instituts que sortien en aquesta base de dades i també a altres dels quals tenia informació per altres vies. No vaig tenir presents els centres que depenen de l'Ajuntament o de la Diputació.

En total varen ser 22 instituts d'ensenyament secundari de la ciutat de Barcelona, i després de fer una petita entrevista als professors d'Educació Física d'aquests centres vaig confeccionar una nova base de dades. (Quadre 1)

Aquests 39 alumnes estan integrats en 20 centres de la ciutat. A dos dels centres que vaig visitar, i on hi constaven alumnes amb disminució física, se'm va informar que aquests ja no hi assistien.

Si observem les dades de matrícula del curs 98/99 trobem que:

El total de matriculats a l'ESO, a Barcelona ciutat, va ser de 15.079 alumnes, dels quals 29 tenen alguna disminució física i/o sensorial. (Quadre 2)

Com veiem, el percentatge és del 0'19, per tant, estem parlant d'un percentatge molt baix respecte a la totalitat.

Aquest percentatge puja en els sis centres en què he centrat el meu treball, ja que en un total de 1.328 alumnes matriculats en aquests instituts hi ha 16 alumnes amb alguna disminució física i/o sensorial, que representen un 1,20%.

Si tenim present que a Barcelona ciutat hi ha 73 instituts de secundària que depenen del Departament d'Ensenyament, el percentatge de centres amb alumnes disminució física o sensorial és del 27,39%.

Problemàtica en l'àrea d'Educació Física

L'estudi es va centrar en sis centres. Vaig tenir una entrevista amb els professors d'Educació Física de cadascun d'ells, en total 12 professors i 9 alumnes.

Actitud dels professors d'Educació Física

Sis dels dotze professors ja havien tingut alumnes amb disminució física en altres anys i sis era la primera vegada que en tenien. Ara bé, en preguntar-los quina sensació van tenir en saber que tindrien alumnes amb aquestes característiques, la resposta va ser, en la gran majoria, de preocupació. Dos professors van respondre que varen sentir angoixa, quatre van sentir impotència i tres van sentir preocupació pel desconeixement que tenien del tema. Només tres professors no van tenir cap preocupació. Un perquè es considerava una mica preparat per donar una bona resposta, perquè havia fet un curs de formació permanent, i els altres dos perquè ja comptaven que s'hi podien trobar i, segons la seva resposta, "és un problema que sempre el tindrà i has de saber-lo afrontar i intentar fer el que puguis".

Dels dotze professors només dos van declarar, de manera oberta, no tenir clara la integració d'aquests alumnes a l'escola ordinària. Els altres deu hi estaven a favor tot i les dificultats amb què es trobaven.

Ara bé, quan els vaig preguntar si l'alumne amb disminució física ha d'estar integrat dins del grup classe, a l'hora de fer la classe d'Educació física, set van contestar que sí, dos contestaren que sí però depenent de la discapacitat i tres no ho tenien clar.

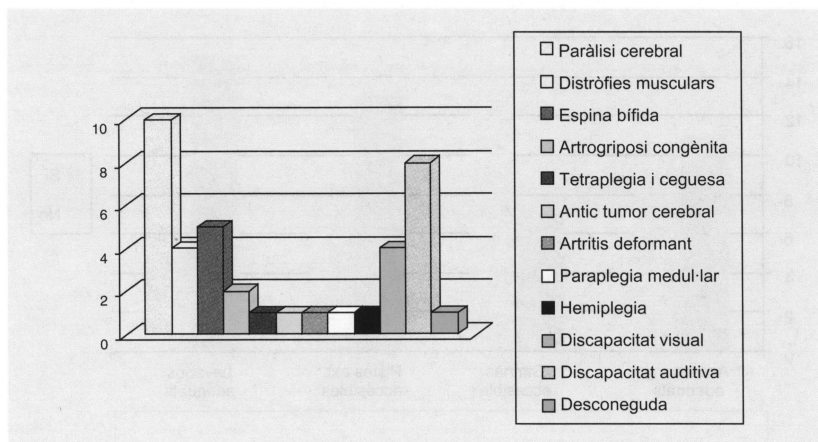
Tot i això, i malgrat les excuses a les quals s'agafen, algunes amb raó i altres no tanta, crec que, en general, la seva actitud és positiva, perquè, tot i les dificultats, intenten donar resposta el millor que saben i poden a aquesta problemàtica.

Recentment, s'ha fet un estudi sobre l'actitud i formació dels docents d'Educació Física de secundària a la ciutat de Barcelona. Els autors, J. Hernández i V. Hospital, constaten que la resposta del professorat d'Educació Física és positiva cap a la integració, encara que no de forma categòrica.

Informació que tenen de la disminució dels seus alumnes

Dels dotze professors cinc diuen que la coneixen, cinc només la coneixen una mica, i dos la desconeixen. Aquesta informació la reben des de diverses fonts. En primer lloc del mateix alumne i després dels pares. Alguns tenen informació a través del certificat de disminució, d'altres ni tan sols l'han vist. També reben informació, a vegades, del fisioterapeuta de l'alumne, del psicopedagog del centre o de la persona de l'Equip d'Assessorament Pedagògic (EAP), però diuen que aquesta informació és massa minsa, ja que no els aporta el que cal perquè puguin saber què és el que pot o no pot fer aquest alumne a l'àrea d'Educació Física. Tenen por de fer-li fer alguna cosa que pugui ser perjudicial per a la seva salut, sobretot als alumnes severament afectats.

Els que tenen alumnes amb disminucions sensorials reben informació detallada de l'Organització Nacional de Cecs (ONCE) o del Centre de Recursos Educatius per a Deficients Auditius (CREDA).

Quadre 2. Tipus de disminució física i/o sensorial.

La informació sobre sobre persones amb disminucions físiques no saben molt bé on anar-la a trobar.

Informació que tenen de les activitats físiques adaptades que pot fer l'alumne

Dels dotze professors, tres diuen que saben què pot fer, i els altres nou només ho saben una mica.

Com he dit abans, en casos d'alumnes molt afectats i davant la poca informació que tenen de la disminució, primer hi ha un sentiment de por a fer mal. En segon lloc, la informació a què poden accedir, bibliografia, cursos, etc., està centrada, sobretot, en activitats físiques que pot realitzar un grup de persones amb disminució i no en grups mixtos, on hi ha una majoria d'alumnes sense disminució i altres, normalment un de sol, amb disminució.

En aquests moments només hi ha un llibre que tracti sobre activitats físiques adaptades per a grups mixtos, "El juego y los alumnos con discapacidad" (Ríos, Blanco, Bonany i Carol), tot i que aquest llibre se centra només en jocs, activitat que no es desenvolupa principalment a secundària.

Informació que tenen de les Federacions o Associacions de persones amb disminució

Dels dotze professors, un contesta que les coneix, set en coneixen algunes i quatre les desconeixen.

Com veiem, la majoria desconeix les Federacions d'Esports o Associacions Esportives per a Persones amb Disminució. La majoria coneix l'ONCE, segurament per la presència als mitjans de comunicació, però en desconeixen moltes altres, de les quals en podrien rebre informació i assessorament.

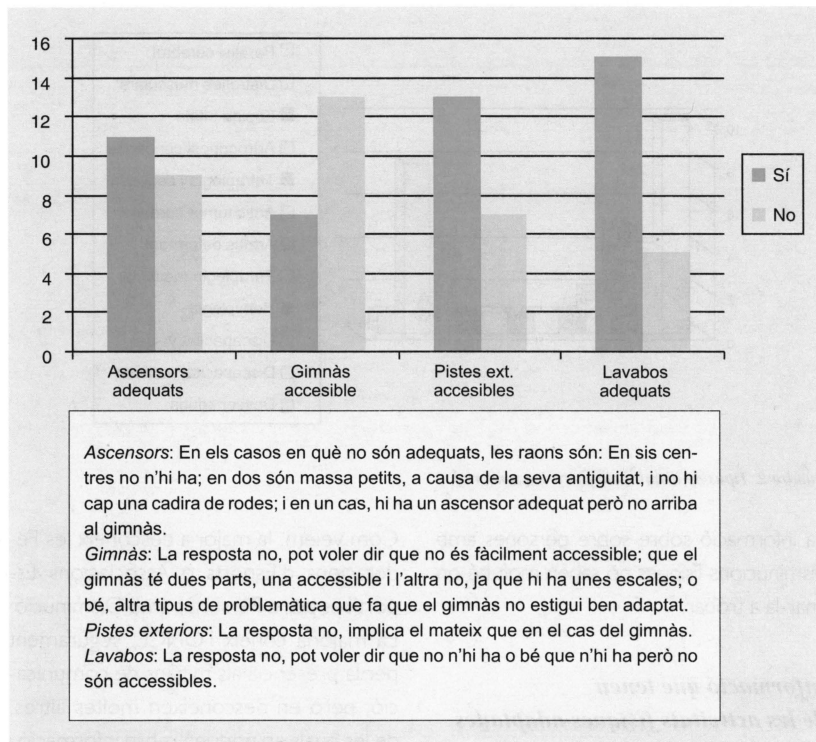
Aquest desconeixement és normal ja que, generalment, la societat també les desconeix.

Informació que voldrien tenir els professors

Tots els professors opinen que hauria de ser el Departament d'Ensenyament qui fes arribar tota la informació referent a aquesta problemàtica.

Durant la primera entrevista van creure necessari que es fessin més cursos de formació permanent, però en la segona entrevista, alguns dels professors posaven en dubte que els continguts dels cursos fossin efectius. Opinaven que acostumen a ser només de quinze hores i que no dóna temps a adquirir uns bons coneixements. En primer lloc perquè el món de les disminucions físiques és molt ampli i, en quinze hores, només es poden fer breus pinzellades.

En segon lloc, es queixen que en aquests cursos s'acostuma a informar de les activitats físiques adaptades existents i que practiquen persones amb disminució, però no s'acostuma a donar solucions quan el grup està format per un grup reduït o un sol

Quadre 3. Condicions del centre quant a barreres arquitectòniques.

alumne amb discapacitat i la resta d'alumnes sense discapacitat.

Una opinió bastant generalitzada és que els professors d'Educació Física no surten prou preparats després d'estudiar la llicenciatura. Tot i aquesta opinió, només alguns d'aquests professors han assistit a alguns d'aquests cursos, la majoria estan interessats a assistir-hi en un futur si la dinàmica canvia.

També demanen informació de com poder posar-se en contacte amb les diferents federacions o associacions de persones disminuïdes.

Tipus d'atenció a les necessitats educatives especials que reben els alumnes amb disminució física dins del crèdit comú

Tots els professors consultats, majoritàriament, a part de fer palesa la seva falta d'informació i de formació, afegeixen els problemes que tenen de conducció de grup. Enumeren dos factors que fan que aquesta conducció els sigui difícil:

En primer lloc el fet que el grup classe és molt nombrós, normalment trenta alumnes, això fa que els sigui molt difícil poder atendre, com ells creuen que s'ha de fer, a un alumne amb n.e.e., sobretot quan aquest alumne està molt afectat físicament. En segon lloc fan referència als problemes actuals de disciplina que dificulten, encara més, la possibilitat de poder atendre aquests alumnes amb dificultats d'una manera més individualitzada.

D'altra banda opinen que la dificultat d'atenció varia segons el contingut de la sessió. No és el mateix quan la sessió és de preparació física, d'esport individual, d'esport col·lectiu, etc.

A tot això hi afegeixen el fet que alguns instituts no tenen les instal·lacions totalment adaptades, per tant les dificultats amb què es troben fan que se sentin bastant impotents per atendre com cal aquests alumnes amb discapacitat. (Quadre 3)

Quant al tipus d'atenció que reben els 29 alumnes d'ESO amb disminució física dins del crèdit comú la dividirem en sis tipus:

- **Ho fa tot.** Hi ha vuit alumnes que pel seu tipus de disminució poden fer la totalitat dels continguts del crèdit comú. Aquests alumnes són deficients auditius i, per tant, un cop reben correctament la informació del que han de fer no tenen dificultat física per a realitzar les tasques. Si no reben bé la informació recorren al mimetisme.
- **Ho fa quasi tot.** Hi ha dos alumnes que pel seu poc grau d'afectació poden realitzar la majoria de les tasques, i les que no poden fer els són adaptades mínimament perquè les puguin realitzar. Són dos alumnes amb paràlisi cerebral molt poc afectats.
- **Adaptació curricular parcial.** En aquest cas són 16 alumnes els que es troben en aquesta situació.
Dins d'aquest grup trobem tres alumnes amb deficiència visual o amb una disminució física, amb un nivell prou baix d'afectació, que els permet fer moltes de les tasques i les que no poden fer els són adaptades o modificades.
En canvi els tretze restants realitzen els exercicis que poden fer i els que no poden fer s'adapten, si es possible, o no els fan. Quatre d'aquests tretze alumnes, degut al seu grau d'afectació, treballen molt poc els procediments, alguns dels quals no els són avaluats, i el seu treball se centra en els conceptes, els valors i normes.
- **Adaptació curricular total amb atenció individualitzada.** Hi ha dos alumnes que realitzen una adaptació total del currículum en el crèdit comú; això és possible a causa del fet que, en un cas, el professor rep l'ajut d'un monitor de suport que ve de l'exterior i, en l'altre cas, el Departament d'Educació Física d'aquest centre, en els dos darrers anys, ha tingut la possibilitat de fer un desdoblament de professorat.
- **Exempt.** Tot i la legislació actual, vigent des de l'any 1995, hi ha un alumne que està exempt d'Educació física. Tanmateix, hem de dir que és l'alumne amb més afectació ja que està afectat de dues disminucions alhora, física i sensorial.

Crèdits variables que es realitzen per a sensibilitzar els altres alumnes, amb o sense participació d'alumnes amb disminució física

Cap dels 22 instituts visitats realitza un crèdit variable sensibilitzador, només en un d'ells se'n va fer un durant el curs 97/98, ja que hi havia un professor especialista en activitats físiques adaptades i aquest curs ja no hi era.

Només conec una experiència d'aquest tipus que es porta a terme a l'Institut Bisbe i Berenguer de l'Hospitalet del Llobregat, és un crèdit variable que porta per nom "Conèixer és estimar" i que té molta acceptació. Tots els professors consultats creuen que seria una possibilitat interessant si tinguessin la preparació adequada.

Activitats del crèdit comú o variable que es fan fora del centre

Quan es fa una activitat fora del centre el problema s'agreuja, ja que els professors es troben amb problemes afegits.

En primer lloc, per la mateixa activitat que es realitza, normalment de tipus pràctic. Ara bé, tots els professors creuen convenient que l'alumne amb disminució hi assisteixi, tot i que no pugui fer-la.

En segon lloc, el desplaçament. Per una banda els alumnes ambulatoris, però que caminen amb dificultat, necessiten a vegades una cadira de rodes que els faciliti el desplaçament a la mateixa velocitat que els seus companys. Moltes vegades no saben on trobar-ne una. Per una altra banda, els alumnes que ja van amb cadira de rodes, i sobretot els que van en cadira amb motor, es troben amb el problema que la majoria de transports no estan adaptats.

Tots aquests problemes condicionen aquestes sortides.

Activitats extraescolars de l'àrea

Els alumnes amb disminució no tenen activitats extraescolars de les quals puguin gaudir. Totes acostumen a ser esports, individuals o col·lectius, normalment de cara a la competició escolar, o bé activitats molt mogudes com aeròbic, dansa, etc., activitats

que la gran majoria no poden dur a terme a no ser que la facin amb altres persones amb disminució.

Ara bé, a les persones amb disminució també els agrada practicar activitats esportives, no sols perquè els és convenient sinó perquè gaudeixen fent-les; és per això que, dels nou alumnes consultats, set practiquen algun o diversos esports, però ho fan com a lleure o a través de les associacions o federacions esportives de persones disminuïdes i a nivell competitiu.

Suport que reben aquests centres en l'àrea d'Educació Física

Dels 20 instituts, 13 tenen alumnes amb disminucions físiques, 3 tenen alumnes amb disminucions de tipus sensorial (visual), 3 tenen alumnes amb disminucions físiques i altres amb discapacitat de tipus sensorial (visual i auditiva) i un institut amb un alumne que té, al mateix temps, una discapacitat física i una altra de sensorial (visual).

Dels 13 instituts que tenen alumnes amb disminució física només n'hi ha tres que tinguin un suport a les hores d'Educació Física, dos mitjançant un monitor de suport que ve de fora, i un tercer institut que realitza un desdoblament amb professors d'Educació Física del mateix centre, quan disposen d'hores.

Els tres instituts que només tenen alumnes amb disminució visual reben un assessorament de l'ONCE, un dels instituts el rebia ja que en l'actualitat el seu alumne fa COU i, per tant, no fa Educació Física. Aquest assessorament consisteix en un Seminari, a començament de curs, que es fa al Centre de Recursos Joan Amades, i en un contacte permanent durant tot el curs, a nivell telefònic, de visites, etc.

Dels tres instituts que tenen tant alumnes amb disminució física com altres de sensorial només n'hi ha un que tingui un monitor de suport que ve de l'exterior. Tots tres reben assessorament de CREDA per facilitar la comunicació amb els alumnes amb problemes auditius, i un d'aquests centres rep l'ajuda de l'ONCE ja que té alumnes amb problemes visuals.

L'institut que té un alumne amb disminució física i al mateix temps una disminució sensorial, tot i tenir un monitor de suport, està exempt d'Educació física. Aquest monitor de suport, que ve de l'exterior, l'ajuda tan sols en els desplaçaments per l'interior del centre.

Com veiem, el professor d'Educació Física no compta amb massa ajuda, per no dir cap, a l'hora de fer la classe, sobretot quan l'alumne té una disminució motòrica.

Tots els professors opinen que haurien de poder rebre aquest suport d'un professor d'Educació Física del mateix centre. D'aquesta manera podrien oferir a l'alumne amb disminució una sèrie d'activitats alternatives, sobretot en els casos d'alumnes severament afectats.

Material adaptat d'Educació Física

Dels 22 instituts consultats només n'hi ha dos que tinguin alguna mena de material adaptat.

Un d'ells té una cadira de rodes comprada per l'associació de pares i l'altre té un joc de Boccia prestat per un club de paràlisi cerebral.

Els professors diuen que els és difícil comprar material adaptat perquè és car i disposen de pocs recursos econòmics, a més diuen que no sempre tindran alumnes amb el mateix tipus de disminució; cada curs pot variar i, per tant, no poden comprar tot el material adaptat cada vegada que es matriculi un alumne amb unes característiques concretes.

Grau d'integració de l'alumne en el grup classe i viceversa

Quant a l'actitud dels alumnes vers l'assignatura d'Educació física, els professors dels sis instituts entrevistats opinen que és molt bona en sis casos, regular en dos i dolenta en un cas. Ara bé, quan preguntes als alumnes si els agrada l'assignatura, tots nou contesten que sí. Fins i tot, un dels alumnes que està rebent una atenció individualitzada, contesta que sí perquè ara creu que està aprofitant el temps de la classe.

El que haurien de tenir clar tots els professors és que la integració dels alumnes amb disminució física és important i necessària. Aquesta opinió és generalitzada entre tots els especialistes consultats.

Quant a la relació amb els companys de classe, els professors responen que és bona en set dels casos i regular en dos. Els alumnes contesten que la relació és molt bona en quatre casos, dos diuen que està bé encara que hi ha algun company que no col·labora massa, dos diuen que és prou correcta i un diu que la relació és regular.

Com veiem, la visió que tenen els professors és molt més optimista que la dels alumnes, penso que això és perquè el professor moltes vegades no s'adona del que passa realment dins del grup, ja que un alumne poc col·laborador, o fins i tot amb actituds de rebuig, no fa palesa aquesta actitud quan el professor està mirant o escoltant.

A la pregunta de si s'han sentit alguna vegada rebutjats pels companys només n'hi ha tres que contesten que no, tres diuen que a vegades algun graciós els n'ha fet alguna, dos responen que a l'escola de primària s'han sentit ignorats i un diu que no se sent rebutjat però que sí nota que no el tracten com als altres.

Tot i així, a sis dels nou alumnes els agradaria fer més coses de les que fan, un altre diu que, com que ho pot fer gairebé tot, no troba a faltar fer més coses, un altre, –l'alumne amb una atenció individualitzada–, diu que ja en té prou amb el que fa, i el novè contesta que no vol fer més coses, que ja està bé com està, perquè quan no pot fer alguna de les activitats s'ho passa bé tot mirant què fan els altres. S'ha de dir que a aquest darrer alumne no li agrada massa aquesta assignatura.

Dels nou alumnes, vuit prefereixen fer la classe conjuntament amb els seus companys, tot i que n'hi ha cinc que els agradaria tenir un professor que, quan els seus companys fessin coses que ells no poden fer, els fes dur a terme tasques que sí que poden fer. Un d'ells, l'alumne amb atenció individualitzada, diu que prefereix treballar tot sol i que ja està amb els companys la resta d'hores.

Adaptacions curriculars

Un cop fetes les entrevistes als diferents especialistes queda clar que és molt difícil donar unes adaptacions curriculars estandaritzades.

La multitud de persones disminuïdes que hi ha i el fet que dins de cada disminució hi ha molts graus d'afectació fa que això no sigui possible.

Per això és molt important l'avaluació inicial de l'alumne amb disminució. Penso que hem de tenir en compte tots aquests aspectes:

Des del punt de vista mèdic

- En primer lloc definir exactament el tipus de disminució i el grau d'afectació.
- En segon lloc enumerar les contraindicacions que podrien ser perjudicials per a la salut o que podrien agreujar més la seva disminució.

Des del punt de vista educatiu

- Edat i curs en què està integrat l'alumne.
- Procediments que pot fer si els hi adaptem i procediments que no pot fer i que hem de variar.
- Instal·lacions i material de què disposa el centre.
- Possibilitat de desdoblament de professorat del centre o possibilitat de tenir personal de suport extern.

Des del punt de vista personal de l'alumne

Crec que seria interessant, també, saber l'actitud i els interessos de l'alumne vers l'assignatura. No tots els alumnes amb disminució responen igual davant l'activitat física i l'esport. Aquesta situació personal podria fer variar l'adaptació curricular depenent de cada persona. Dues persones amb la mateixa disminució i amb el mateix grau d'afectació, depenent de la seva motivació, podrien tenir una resposta molt diferent i, per tant, podria no ser efectiva la mateixa adaptació curricular per a les dues i una d'elles podria no assolir els objectius establerts.

Conclusions

Després de veure els resultats obtinguts en la recerca podem dir que la situació en què es troben els alumnes amb disminució física, en l'àrea d'Educació Física en els instituts de secundària, no és la més adient perquè assoleixin els objectius que es pretenen aconseguir durant l'etapa de l'ensenyament secundari obligatori dins d'aquesta assignatura.

Considero dos factors que condicionen que aquest assoliment sigui difícil d'aconseguir:

Factor edifici i material escolar.

No tots els instituts de Barcelona ciutat estan ben adaptats perquè un alumne, amb problemes de mobilitat, pugui desplaçar-se per totes les instal·lacions del centre.

Aquest factor condiciona, per tant, que l'alumne pugui escollir el centre que més li convingui. No és l'institut el que està adaptat per aquests tipus d'alumnes sinó que són ells els que s'han de matricular en els centres que estan adaptats, encara que aquests estiguin molt allunyats de casa seva.

Factor professorat

Com hem vist abans, ni la informació ni la formació que tenen els professors d'Educació Física, en la majoria dels casos, és la més adient per poder portar a terme adaptacions que permetin a l'alumne participar el cent per cent de la durada de les sessions. Aquesta falta d'informació i de formació fa que, a vegades, l'actitud d'alguns professors no sigui la més correcta per aportar solucions.

A més, s'hi ha d'afegir la situació amb què es troben davant del problema, de l'absència d'un professor de suport que els ajudi a atendre l'alumne amb necessitats educatives especials.

Tampoc no sent que tingui el suport de l'Administració, ja que les persones que podrien assessorar-lo, psicopedagog del centre, de l'EAP, etc., desconeixen normalment aquesta problemàtica, sobretot dins l'àmbit de l'Educació Física, assignatura que ja es prou desconeguda.

Com a conclusió, i després de mantenir una sèrie de converses amb vuit especialistes en Activitats Físiques Adaptades i en Integració, em permeto enumerar una sèrie de propostes per poder solucionar aquests factors:

1. El Departament d'Ensenyament hauria d'intentar que en tots els instituts de secundària de la ciutat de Barcelona es fessin les adaptacions oportunes. Lavabos i dutxes adaptats, ascensors prou amplis perquè hi càpiga una persona amb cadira de rodes, gimnàs i pistes exteriors sense desnivells, rampes que ajudin a superar aquests desnivells quan les instal·lacions siguin antigues i no hi hagi la possibilitat de canviar-les, etc.

En definitiva, és aplicar el Decret 100/1984 de 10 d'abril, sobre supressió de barreres arquitectòniques.

També proposo que en els centres de recursos, si més no en alguns, hi hagi una sèrie de material adaptat. Aquest material seria cedit als professors que ho necessitesin depenent de la discapacitat que tinguessin els seus alumnes.

2. S'haurien de fer més cursos de formació permanent, que tractessin aquesta problemàtica. Però no sols cursos com els que es fan, molt teòrics, en què s'expliquen les diferents disminucions, graus d'afectació, i activitats físiques adaptades que poden realitzar aquestes persones, sinó cursos en què es tractessin els problemes que et trobes en fer una classe amb un grup mixt.

La informació i la formació genèrica està bé i la crec necessària, però els professors necessiten, també, informació i formació específica del cas amb què estan treballant en cada moment, i això és el que demanen.

3. Creació d'una comissió avaluadora. A cada demarcació: Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona.

Aquesta comissió podria estar formada per un especialista en activitats físiques adaptades, un fisioterapeuta, un psicòleg, i un metge familiaritzat amb la disminució i l'activitat física i l'esport.

Les funcions d'aquesta comissió serien:

- a) Fer un reconeixement mèdic a l'alumne per tal de determinar-ne exactament el tipus de disminució i en quin grau d'afectació es troba i elaborar el certificat mèdic corresponent que es donaria al centre. En aquest certificat hi haurien de constar, també, les activitats que, tot i poder realitzar-les, seria convenient que no fes, ja que podrien ser perjudicials i agreujar més l'afectació de l'alumne.
- b) Tenint en compte la disminució i el grau d'afectació, assessorar sobre la necessitat de la presència d'un professor de suport.
- c) Elaboració d'una llista de material d'Educació Física adaptat que hauria d'estar en els Centres de Recursos.

4. Creació de la figura de l'especialista en Activitats Físiques Adaptades dins dels EAP. Aquesta persona, un cop coneguda l'opinió de la comissió avaluadora, seria l'encarregada d'assessorar el professor d'Educació Física del centre i ajudar-lo a planificar les adaptacions curriculars oportunes, ja siguin parcials o individualitzades.

A més, hauria de dir quantes hores de suport es requeririen per tal de dur a terme aquestes adaptacions.

Aquest especialista seria l'encarregat de fer el seguiment d'aquest alumne i d'aquest professor durant tot el curs.

5. El Departament hauria de fer constar, per normativa, que aquestes hores de suport fossin hores ordinàries dins del propi Departament d'Educació Física del centre, igual que es fa amb les assignatures denominades instrumentals, així com amb els desdoblaments de Tecnologia i Ciències de la naturalesa.

Crec que si aquestes propostes es portessin a terme s'ajudaria a que els alumnes amb disminució física accedissin, com els seus companys, a una de les matèries de l'ensenyament secundari obligatori, ja que actualment no ho poden fer, sobretot els molt afectats.

A la majoria, per no dir tots, no sols els agrada sinó que els agradaria fer més coses de les que fan.

Integració no és igual a matriculació i amb això ja està tot fet. En l'informe Warnok

(1978), i en el seu capítol 3.19, ja es definia com a necessitats educatives especials aquelles que requereixen:

- La dotació de mitjans especials d'accés al currículum mitjançant un equipament, unes instal·lacions o uns recursos especials, la modificació del medi físic o unes tècniques d'ensenyament especialitzades.
- La dotació d'un currículum especial o modificat.
- Una particular atenció a l'estructura social i al clima emocional en què es duu a terme l'educació.

Crec que és un deure de tots, Departament d'Ensenyament i professors d'Educació Física, aconseguir que això sigui una realitat.

Bibliografia

- BONANY, T. (1998), "La actividad física, un camino hacia la normalización: experiencia -Les jornadas deportivas: na escola per a tothom-", *Revista Aula*, núm. 72. Barcelona: Graó.
- BRENNAN, W. K. (1990), *El currículo para niños con necesidades especiales*. Siglo XXI.
- COLÁS BRAVO, P. i BUENDÍA EXIMAN, L. (1998), "Investigación educativa". Sevilla: Alfar.
- Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*: Número 2179, de 8-3-1996, Decret 72/1996, pàg. 2250.
- Número 2578, de 13-2-1998, Resolució de 4 de febrer de 1998, artículo 18, pàg. 1764.
- Número 2528, de 28-11-1997, Decret 299/1997, pàg. 13888.
- DIVERSOS AUTORS (1993), Apunts del "Curs d'animadors esportius per a la integració de les persones amb disminució". Diputació de Barcelona i Federación Catalana de Deportes para minusválidos.
- DIVERSOS AUTORS (1993), Primer Congrés Paralímpic Barcelona '92: Llibre de ponències = Proceedings. Barcelona: Fundació ONCE.
- DIVERSOS AUTORS (1987), *La disminució a Catalunya. Una aproximació al seu coneixement*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Sanitat i Seguretat Social.
- DIVERSOS AUTORS (1984), *Situació del nen amb disminució física a l'escola*. Barcelona: Federació ECOM.

- DIVERSOS AUTORS (1992), *Juegos sin barreras para niños con o sin dificultades motrices*. Federación ECOM.
- FEBRER BASIL, M. (1996), "Activitat física adaptada per a un grup mixt, persones amb gran discapacitat i sense discapacitat". Memòria presentada al Curs de postgrau d'Activitats físiques adaptades, integració escolar, educació especial i esport adaptat. Curs 1995/96.
- HERNÁNDEZ VÁZQUEZ, J. (1994), "Activitats físiques adaptades: perspectiva interdisciplinària i bases conceptuals", *Apunts. Educació Física i Esports*, 38. Barcelona: INEFC.
- HERNÁNDEZ, J.; HOSPITAL, V. y LÓPEZ, C. (1997), "Educación física, Deporte y Atención a la diversidad". Serie deportes, núm. 25. Instituto Andaluz del Deporte.
- HERNÁNDEZ, J. y HOSPITAL, V. (1999), "Educació Física Especial: actitud i formació dels docents a Secundària a la ciutat de Barcelona", *Apunts. Educació Física i Esports*, 56. Barcelona: INEFC.
- HUGUET, D. (1998), "La integración de alumnos ciegos en la escuela ordinaria: el centro de recursos Joan Amades", *Aula*, 72. Barcelona: Grao.
- JIMÉNEZ RODRIGO, M. A. i PASTÓ LÓPEZ, M. T. (1994), *El nen amb espina bífida. Guia per al mestre*. Barcelona: Associació de pares amb fills Espina bífida.
- LADONOSA, A. (1998), "El paso de primaria a secundaria: una propuesta de actuación para el alumnado con n.e.e. en el área de educación física", *Aula*, 72. Barcelona: Grao.
- Llei d'integració social dels minusvàlids (1982), Generalitat de Catalunya. Departament de Sanitat i Seguretat Social.
- Llei de promoció de l'accessibilitat i de supressió de barreres arquitectòniques (1991), Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social.
- PEREZ, J. C. et al. (1994), *Deportes para minusválidos físicos, psíquicos y sensoriales*. Madrid: Comité Paralímpico Español.
- PUIGDELLÍVOL AGUADÉ, I. (1995), *Estratègies d'integració*. Barcelona: Associació de Maestros Rosa Sensat.
- RÍOS HERNÁNDEZ, M.; BLANCO RODRÍGUEZ, A.; BONANY JANÉ, T. i CAROL GRES, N. (1998), *El juego y los alumnos con discapacidad*. Barcelona: Paidotribo.
- RÍOS HERNÁNDEZ, M. (1994), "Els jocs sensibilitzadors: una eina d'integració social", *Apunts. Educació Física i Esports*, 38. Barcelona: INEFC.
- (1998), "Diversidad: necesidades educativas especiales en el área de educación física", *Aula*, 72. Barcelona: Grao.
- RUIZ, P. (1994), "L'adequació curricular individual en educació física", *Apunts. Educació Física i Esports*, 38. Barcelona: INEFC.
- SANZ, S. (1994), "El voleibol adaptat, un esport per atendre la diversitat", *Apunts. Educació Física i Esports*, 38. Barcelona: INEFC.
- SIERRA BRAVO, R. (1996), *Tesis doctorales y trabajos de investigación científica*. Madrid: Paraninfo.
- SORIANO, S. (1998), "Experiencia de integración de un alumno ciego en la clase de educación física", *Aula*, 72. Barcelona: Grao.
- TEMPS DE JOC (1993), "Butlletí informatiu de l'Esport, número de desembre. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- TORO BUENO, S. i ZARCO RESA, J. A. (1998), *Educación física para niños y niñas con necesidades educativas especiales*. Málaga: Aljibe.
- VILALTA, E. (1998), "Conèixer és estimar: una manera de atendre a la diversitat en secundària", *Aula*, 72. Barcelona: Grao.